

ICT A PRÍPRAVA KRIMINALISTOV

ICT and Police Education

Doc. JUDr. Jozef Meteňko, Ph.D., PaedDr. Miriam Kloknerová

Akadémia Policajného zboru v Bratislave

E-mail: metenko@minv.sk

Kriminalistický a expertízny ústav Policajného zboru Prezídia Policajného zboru

E-mail: kloner@minv.sk

Abstrakt

Nové formy vzdelávania na vysokých školách, vzdelávanie a výchova dospelých, vzdelávanie v špecifických oblastiach, ako sú policajné činnosti a bezpečnosť, sú realizovateľná mnohými spôsobmi. Autori na základe osobných skúseností navrhli a využili projekt e-learningu vo výučbe vysokoškolskej kriminalistiky a pri vzdelávaní preventívistov. E-learning je vhodný najmä pre dištančné formy vzdelávania, lebo umožňuje najefektívnejšie využiť proces učenia a zapamätania, bezprostredného a pri tom interaktívneho pôsobenia na diferencovaný a definovaný okruh objektov. E-learning vo výučbe kriminalistiky, ani na Akadémii Policajného zboru v Bratislave nemá tradíciu a ani výhodné podmienky. Z rovnakých dôvodov zatiaľ nebol plne akceptovaný ani študentmi.

Abstract

New forms of university education, education of adults, education in specific areas such as police activities and security are realized in many ways. On the basis of his personal experience, the author proposed and has made use of e-learning project in education of university criminalistics. E-learning is suitable especially for distant forms of education since it is the most effective way of using the process of education and remembering, direct and at the same time interactive effect on differentiated and defined area of objects. In teaching criminalistics and even at the Police Academy in Bratislava e-learning does not have a tradition nor there are suitable conditions for it. Due to those reasons students have not accepted it so far.

Vzdelávanie policajtov a v tom zahrnuté vzdelávanie a príprava kriminalistov je v európskom kontexte vnímané do súčasnosti, ako veľmi špecifická vzdelávacia aktivita, často mimo záujmu príslušných pedagogických vied, či presnejšie ich aplikácie. Vzhľadom na potrebu istej úrovne utajovania niektorých činností, došlo postupne v Európe, ale i inde vo svete, k vydeleniu policajného a kriminalistického vzdelávania a tvorbe špecifických vzdelávacích štruktúr. Pod týmto vplyvom, najmä v západnej Európe došlo postupne od polovice minulého storočia k degradácii policajného vzdelávania na úroveň maturitného špecializovaného vzdelávania. Tento handicap je postupne v uvedenom priestore odstraňovaný a prenikajú tak do uvedených vzdelávacích aktivít aj nové formy a spôsoby edukácie, oveľa rýchlejšie ako u nás.

Na druhej strane, výučba kriminalistiky je predmetom nášho vzdelávaco-výchovného pôsobenia, v podmienkach Slovenskej ale i Českej republiky už dlhú dobu a podľa našich skúseností je to pomerne zložitá úloha. Objektom nášho pôsobenia sú výchovné efekty vo vzťahu k policajtom, ale aj civilnej mládeži. Obidve skupiny sú čiastočne samostatne a prevažne spolu cieľom nášho snaženia. Pôsobenie na adekvátne pripravených a aspoň

čiastočne orientovaných študentov, spolu so študentmi úplne nezoznámenými s predmetom a obsahom kriminalistiky, je zaujímavý predovšetkým z toho dôvodu, že ide o predmet interdisciplinárny z hľadiska zdrojov a multidisciplinárny z hľadiska výsledkov. Súčasne, vzhľadom na intenzívny vývoj poznatkov v kriminalistike, je vysoko expanzívny aktuálny rozsah a obsah požadovaných vedomostí, ale čiastočne aj zručností. Nenaplnenie týchto požiadaviek, premietnuté do spoločenskej objednávky voči kriminalistike má veľmi vážne celospoločenské, ale aj individuálne dôsledky. Napríklad v nepostihnutí, alebo v neschopnosti potrestať často závažnú trestnú činnosť, prípadne dokonca v postihovaní osôb úplne nevinných.

V rokoch 2003 – 2006 sme na Akadémii Policajného zboru v Bratislave postupne realizovali prestavbu výučby kriminalistiky a súvisiacich predmetov tak, aby absolventi odpovedali svojim profilom spoločenskej objednávke v sfére bezpečnostných, najmä policajných činností. V tomto relatívne krátkom období, sme sa venovali skúmaniu individuálnej úrovne kriminality, tendenciám a schopnostiam policajtov, ale aj možnostiam riešenia jej poznatkov v policajných činnostiach. Motívom na skúmanie aktuálneho stavu a nadväzujúce opatrenia v oblasti vzdelávania bol na jednej strane dlhodobý záujem o adekvátnu úroveň pripravenosti absolventov Akadémie PZ na plnenie profesijných činností, ale i dlhšiu dobu prezentované, ministerstvom školstva zavádzané a zákonom o vysokých školách uzákonené kreditné študijné programy. Výsledkom tejto snahy sú akreditované študijné programy Akadémie PZ v rámci ktorých majú kriminalistické vedomosti distribuované do viacerých vyučovacích predmetov významné miesto.

Koncept kriminalistického a policajného vzdelávania, založený na právnych základoch stratil svoje opodstatnenie, najmä v súvislosti so vznikom policajných vied. Policajné vedy, ako relatívne nová veda a vedecká oblasť poznávania policajnej praxe, je tým najúčinnjším nástrojom na definovanie obsahu a rozsahu policajného vzdelávania.

Môžeme tak predmet nášho záujmu rozdeliť do dvoch smerov. Prvým z nich je vzdelávanie a príprava policajtov na plnenie úloh súvisiacich bezprostredne s policajnými činnosťami, na základe poznatkov policajných vied a aplikácie iných vied s nimi súvisiacich. Ako príklad možno uviesť Teóriu operatívnych činností, Teóriu poriadkových činností, Teóriu dokazovania, Teóriu vyšetrovania. Na túto prípravu by mala nadväzovať príprava v oblastiach poznania pokrytých vedami už dávnejšie úplne akceptovanými, ako sú Kriminalistika, veda o Trestnom práve, Kriminológia, Sociológia a iné, ktoré v sebe už obsahujú príslušnú teóriu, pre jednotlivé smery alebo druhy policajných činností. Obsah poznatkov prakticky všetkých, ale aj ďalších neuvádzaných vied a im odpovedajúcich edukačných disciplín, je tak veľmi úzko prepojený, že niekedy je veľmi ťažké nájsť hranicu medzi nimi. Často sa to ani exaktne nedá definovať a podľa nášho názoru to ani nie je bezpodmienečné nutné, pre úspešné fungovanie policajnej edukácie. Ako príklad je možné uviesť vzťah Kriminalistiky, trestného práva a vyšetrovanie; Kriminológie a policajnej prevencie, Kriminalistiky a operatívnych činností, atď.

Pôvodná veda Kriminalistika, vo väzbe na poznatky forénznych vied, tak v rámci nášho pedagogického procesu vytvára komplex predmetov. Kriminalistika a predmety vyučované katedrou tak tvoria relatívne ucelený, obsahovo a časovo previazaný systém, ktorý má pripraviť na akademickej pôde študentov rôznej úrovne na plnenie úloh definovaných minimálne v príslušnom profile absolventa. Rovnako je to aj v oblasti policajných vied.

Na základe profesiograficky definovaného profilu absolvent dokáže analyzovať problémy v rôznych oblastiach právnej a bezpečnostnej ochrany osôb a majetku, navrhovať a realizovať také opatrenia, ktorých aplikovaním sa splnia požiadavky na úspešnú realizáciu úloh daného organizačného celku určeného na zabezpečenie bezpečnostnej ochrany osôb a majetku.

Absolvent je schopný samostatne vykonávať špecializované bezpečnostné činnosti na úseku ochrany osôb a majetku a manažérske funkcie na nižších stupňoch riadenia. Splňa požiadavky na odbornú spôsobilosť podľa právnych predpisov Slovenskej republiky a podľa požiadaviek Európskej odbornej kvalifikácie pre základnú ochranu (European Vocational Qualifications for Basic Guarding).

Absolvent dokáže realizovať a riadiť činnosti v systéme štátnych a neštátnych bezpečnostných služieb na úseku ochrany osôb a majetku aplikáciou daných právnych noriem. Absolvent získa znalosti o teórii, interpretácii a aplikácii práva, systéme a organizácii činností súvisiacich so zabezpečením ochrany osôb a majetku v jednotlivých bezpečnostných zložkách. Absolvent má teoretické poznatky a vedomosti potrebné na pokračovanie vo vysokoškolskom štúdiu druhého stupňa.

Okrem teoretických znalostí ide najmä o schopnosti a zručnosti:

- aplikovať právny systém pri vytváraní a realizácii systému ochrany osôb a majetku,
- špecifikovať, navrhovať a realizovať konkrétne spôsoby bezpečnostnej ochrany osôb a majetku,
- efektívne realizovať špecializované úlohy v systéme ochrany osôb a majetku, riadiť pracovné tímy a organizovať spoluprácu so subjektmi participujúcimi na bezpečnostnej ochrane osôb a majetku,
- posudzovať efektívnosť bezpečnostných činností na jednotlivých úsekoch systému bezpečnostnej ochrany osôb a majetku, odstraňovať nedostatky a podľa potreby navrhovať zmeny metód a systému.
- komunikovať a spolupracovať so štátnymi, neštátnymi inštitúciami a fyzickými osobami pri riešení právnych a organizačných problémoch bezpečnostnej ochrany osôb a majetku,
- identifikovať psychologické a sociálne faktory ovplyvňujúce konkrétne postupy pri riešení vzniknutých problémov bezpečnostnej ochrany osôb a majetku,
- efektívne získavať, triediť, spracovávať a využívať informácie potrebné na výkon pracovných činností s využitím moderných informačných technológií,
- uplatniť osobitnú psychologickú a fyzickú pripravenosť v riešení potencionálnych krízových situácií pri bezpečnostnej ochrane osôb a majetku,
- komunikovať v jednom svetovom jazyku na úrovni potrebnej na bežnú komunikáciu v oblasti všeobecnej konverzácie a základnej komunikácie v odbornej praxi,
- efektívne rozširovať a prehĺbovať svoje znalosti z odboru a pokračovať vo svojom profesionálnom vývoji.

Podľa požiadaviek profilu absolventa na druhom stupni – Mgr., vysokoškolského štúdia má absolvent široký rozsah vedomostí z teórie a aplikácie práva v systéme plnenia úloh na úseku ochrany osôb a majetku. Na ich základe ovláda systém a metodiku tvorby zámerov a koncepcií činnosti bezpečnostných služieb a má potrebné vedomosti o tvorbe ich organizačných štruktúr, metódach a formách ich práce v súlade s prognózami vývoja bezpečnostnej situácie. Absolvent získa teoretické poznatky a praktické zručnosti potrebné na rozvíjanie schopnosti ich tvorivého uplatňovania pri výkone pracovných činností v organizáciách určených na realizáciu bezpečnostnej ochrany osôb a majetku.

Absolvent študijného programu v druhom stupni vysokoškolského štúdia v študijnom odbore Ochrana osôb a majetku dokáže s využitím rozšíreného súboru teoretických znalostí analyzovať bezpečnostnú situáciu v oblasti ochrany osôb a majetku a na jej základe samostatne spracovávať koncepčné návrhy na jej riešenie v celom systéme.

Absolvent si osvojí teoretické vedomosti v oblasti právnej a bezpečnostnej ochrany osôb a majetku, rozvinie intelektuálne spôsobilosti, praktické zručnosti a osobnostné vlastnosti umožňujúce samostatne pripravovať a realizovať komplexné právne, organizačné a odborné opatrenia na vytvorenie zodpovedajúcich systémov na účinné zabezpečenie ochrany osôb a majetku. Absolvent je schopný analyzovať bezpečnostné prostredie, vykonávať bezpečnostné analýzy, navrhovať a prijímať vhodné riešenia na ochranu osôb a majetku aj pri mimoriadnych a krízových situáciách. Absolvent získa znalosti, ktoré mu umožnia efektívne riadiť tímy pracovníkov na strednom a vyššom stupni riadenia, organizovať súčinnosť a koordinovať činnosti s inými subjektmi. Dokáže samostatne viesť bezpečnostné akcie a prevziať zodpovednosť za správnosť riešenia danej bezpečnostnej situácie.

Absolvent vie aplikovať získané znalosti pri realizácii medzinárodnej spolupráce a plnení úloh v súlade s požiadavkami nadštátnych a medzinárodných bezpečnostných orgánov a organizácií. Absolvent získa teoretické poznatky a vedomosti, ktoré mu umožnia pokračovanie vo vysokoškolskom štúdiu tretieho stupňa.

Z teoretických znalostí sú to najmä:

- komplexné znalosti v oblasti aplikácie právnych noriem pri riadení činností súvisiacich s odhaľovaním, dokumentáciou a riešením nedovolenej činnosti na úseku ochrany osôb a majetku,
- vedecko-teoretické prístupy samostatného, tvorivého a komplexného poňatia javov a procesov v oblasti bezpečnostnej a právnej ochrany osôb a majetku,
- osvojenie vedeckých prístupov na uskutočňovanie analýzy problémov v oblasti ochrany osôb a majetku na tvorbu a realizáciu koncepčných zámerov, návrhov a projektov činnosti organizačných celkov a súčastí bezpečnostných služieb,
- osvojí si vedecké prístupy na analýzu stavu, štruktúry a dynamiky kriminality, spoznaniu ich príčin a podmienok, osobnosti páchatel'a i obetí trestných činov, ako aj stanovenie účinných opatrení na prevenciu kriminality,
- získa rozšírené znalosti o efektívnom riadení činnosti jednotlivcov, odborných tímov a riadených systémov s dôrazom na aplikáciu moderných štýlov riadenia v podmienkach štruktúry bezpečnostných služieb.

Z doplňujúcich zručností a schopností, najmä:

- pochopiť a analyzovať javy a procesy ovplyvňujúce činnosť bezpečnostných systémov a jednotlivých bezpečnostných služieb,
- identifikovať, analyzovať a hodnotiť bezpečnostné riziká a ohrozenia súvisiace s ochranou osôb a majetku,
- sústredovať pozornosť na rozhodujúce úlohy a problémy súvisiace s výkonom profesie a na riešenie krízových situácií,
- predvídať udalosti, regulovať vlastné správanie a konanie aj v podmienkach záťažových situácií a riadiť procesy zmien v bezpečnostných systémoch,
- systémového prístupu k práci s informáciami, ich získavaniu, spracovávaniu a analýze s využitím moderných informačných technológií,
- samostatne pracovať v odborných, špecializovaných pracovných tímoch na strednom a vyššom stupni riadenia a po získaní odbornej praxe ich aj efektívne viesť,
- organizovať spoluprácu s orgánmi štátnej správy, samosprávy, predstaviteľmi občianskych združení a s fyzickými osobami v záujme efektívneho zabezpečenia právnej a bezpečnostnej ochrany osôb a majetku,
- prezentovať jednotlivým kategóriám osôb právne a organizačné problémy bezpečnostnej ochrany osôb a majetku,

- realizovať svoju profesionálnu činnosť v súlade s právnymi a etickými normami a zabezpečiť ich dôsledné dodržiavanie i vo svojom pracovnom prostredí,
- sledovať nové trendy v oblasti ochrany osôb a majetku a tvorivo ich zavádzať do praxe, efektívne rozširovať a prehľbovať svoje znalosti z odboru a pokračovať vo svojom profesionálnom vývoji.

Na dosiahnutie uvedených cieľov slúžia v rámci Akadémie Policajného zboru v Bratislave najmä systematicky usporiadané teoretické predmety a v nadväznosti na ne súbory praktických zamestnaní, ktoré umožňujú študentom osvojiť si minimálny štandard poznatkov, zručností a návykov pre výkon riadiacich a špecializovaných policajných činností.

Obsah a rozsah činností realizovaných policajtmi Policajného zboru, prípadne iných bezpečnostných zborov a zložiek v rámci Slovenskej republiky a hodnotenie ich využiteľnosti v policajných činnostiach je predmetom policajných vied. Vzhľadom na ich bohatý obsah a z toho vyplývajúci rozsah predmetu sa ich aplikácii pri policajnej edukácii detailne nebudeme venovať. Len upozorňujeme na už spomínaný interdisciplinárny rozsah a univerzálny obsah policajných činností, platných prakticky celosvetovo.

Vzhľadom na uvedené a rozsah a obsah vedomostí, ktoré je potrebné študentom distribuovať, sme pri uvažovaní o možnostiach a perspektívach využitia ICT v edukácii a na naplnenie požiadaviek sformulovaných v učebných programoch a profiloch absolventa prišli k záveru, že najvhodnejšou cestou pri aplikácii ICT bude sústrediť sa na niektoré oblasti, ktoré sú typicky spojené v ich využívaním v policajnej praxi.

Pre policajné a v tom kriminalistické činnosti v polícii, je charakteristické, že len časť z nich je možné realizovať ako vzdialenú činnosť. Medzi základné princípy v policajných činnostiach patrí bezprostrednosť a ústna forma komunikácie. Pre oblasť policajných vied je to napríklad oblasť prevencie, kde nie je vždy nutná bezprostredná účasť policajta, aj keď sa toho zvyčajne politici a novinárska obec veľmi intenzívne dožadujú. Vplyv policajných preventívnych opatrení je veľmi často sprostredkovaný a bezprostredné pôsobenie je skôr spojené s pocitom bezpečnosti, než s reálnym preventívnym účinkom. Druhou oblasťou, ktorú sme zvolili, vďaka jej blízkosti k informačným a komunikačným technológiám, je kriminalistika a najmä niektoré metódy spojené s pojmom digitálna stopa, tak ako je chápaná v aktuálnych otázkach kriminalistických a forénznych. Niektoré z príkladov sme už čiastočne odprezentovali na poslednej konferencii Aeduca 2006 a preto len okrajovo uvedieme niektoré aktuálne informácie.

Vo výučbe kriminalistických činností policajtov všetkých služieb, sú už v súčasnosti pre všetkých študentov, zavedené niektoré z foriem elektronickej komunikácie. Vzhľadom na rozdelenie výučby, rozsah skúseností a zručností učiteľov i možnosti a potreby študentov bola ako prvý pokus zvolená výučba v rozsahu predmetu teória kriminalistiky a expertíznych činností. V rámci testovania sa ako vhodné javilo zavedenie e-learningu. Zvlášť vhodné sa niektoré formy elektronickej komunikácie v rámci výchovy a vzdelávania javia pre externých študentov vysokých škôl, najmä ak rozsah hodinovej dotácie je značne obmedzený voči rozsahu prednášaných tém, ak pritom tieto nie je možné precvičiť. Už v čase prípravy predmetu teória kriminalistiky a expertíznych činností, sme využívali v jeho plánovaní takéto očakávania o zavedení niektorých foriem využitia elektronickej komunikácie a štruktúrovanej distribúcie znalostí a ich verifikácie, tak ako ich v tom čase, mimo našej pozornosti, začal v rámci výučby kriminalistiky na Strednej odbornej škole Policajného zboru v Košiciach, testovať kolega a v súčasnosti vedúci predmetovej skupiny Kriminalistika JUDr. Zuščin.

Z podobných dôvodov, aj keď rozsahom i obsahom v podstatne inej kvalite môže poslúžiť e-learningový projekt realizovaný na Gymnáziu Pavla Horova v Michalovciach, realizovaný na báze open source softvéru Moodle

Použitie podobných postupov a nástrojov je možné aj v iných predmetoch – širšieho základu, napríklad v súvislosti s následne komentovaným príkladom v oblasti preventívnych policajných činností sa otvára takáto možnosť v Kriminológii.

Druhou oblasťou je zavedenie foriem vzdialenej komunikácie a vzdelávania, pre špecialistov – preventistov, ale i pre deti a študentov základných a stredných škôl, vo vzťahu ku ktorým prebiehajú najefektívnejšie preventívne aktivity v policajných činnostiach v Slovenskej republike v súčasnosti.

Z podobných dôvodov, aj keď rozsahom i obsahom v podstatne inej kvalite môže poslúžiť e-learningový projekt aj samotným objektom policajného preventívneho pôsobenia a to jednak deťom a mládeži a pedagógom a projektovým pracovníkom venujúcim sa prevencii. Celkovo išlo v našom prípade o 3 kategórie osôb z hľadiska predmetu a obsahu ich profesijnej činnosti:

- policajti – preventisti Špecifickou skupinou policajtov v predmete nášho záujmu sú preventisti PZ. Z hľadiska ich zaradenia sú to zvyčajne mladší, ale už čiastočne skúsení policajti zaradení na všetkých okresoch a krajoch Slovenskej republiky v rámci vnútorných odborov. Na úrovni Prezídia PZ tvoria samostatné pracovisko – oddelenie prevencie Kancelárie prezidenta PZ, ktoré zastrešuje prakticky všetky preventívne činnosti v PZ, najmä z hľadiska organizačného a metodického. Z hľadiska problematiky prevencie kriminality mládeže tvorí táto oblasť ich činnosti najdôležitejšiu časť, pričom zvyčajne garantujú, organizujú a sú zodpovední za väčšinu preventívno-výchovných projektov.
- policajti – mládežníci Rozhodujúce miesto v Slovenskej republike pri kontrole kriminality mládeže majú príslušníci kriminálnej polície – „mládežníci“, ktorí sú za túto problematiku zodpovední. Na úrovni okresov a krajov v Slovenskej republike je v rámci pracoviska odboru všeobecnej kriminality určený 1 pracovník, ktorý je priamo zodpovedný za úsek kriminality páchanej mládežou a kriminality páchanej na mládeži. V policajnom žargóne sa pre túto pozíciu vžilo pomenovanie „mládežník“. „Mládežníci“ poznajú problematiku kriminality mládeže podstatne lepšie a sú lepšie zorientovaní v možnostiach pomoci mladým páchatelom i obetiam.
- policajti prvého kontaktu – ide o policajtov zaradených najčastejšie na základných pracoviskách polície – obvodných oddeleniach Policajného zboru. Títo sú prvými policajtmi pri väčšine kontaktov občana s políciou. To je hlavný dôvod, prečo je ich potrebné pripraviť na preventívno-výchovné aktivity, najmä aby zachytávali a primerane spracovávali prvotné signály o kriminálnom ohrození, ale i o stave prevencie kriminality na ich teritóriu.

S touto koncepciou sme prišli aj v rámci obhajoby uvedenej výskumnej úlohy, ktorá bola realizovaná v rokoch 2003 – 2006 a z ktorého časť tohto príspevku vychádza.

Z nášho pohľadu predstavuje e-learning novú formu výchovy a vzdelávania, ktorá ponúka mnoho výhod tým, ktorí majú prístup k Internetu, alebo aspoň počítaču. Možno povedať že takáto možnosť dnes existuje prakticky na každej škole a na každom pracovisku Policajného zboru na Slovensku a teda technicky nič nebráni realizovať podobné zámery. E-learning znamená predovšetkým:

- úspora času – ide o vzdelávanie kdekoľvek a kedykoľvek, teda aj z domu a v mimopracovnom/mimoškolskom čase
- úspora nákladov – nie je nutné cestovanie za vzdelaním
- flexibilita – individuálny prístup (je možné sa zadávateľa spýtať na to, čomu nie je porozumené) vlastné tempo

- interaktivita – teda vzájomné a multivariačné pôsobenie študijného materiálu a žiaka, pričom zadané texty sú veľmi variabilné a pestré, keďže obsahujú multimediálne prvky (zvuk, obraz, animácie a i.)
- spätná väzba a priebežné hodnotenie – je to nový rozmer vzdelávania a výchovného efektu; spätná väzba umožňuje otestovanie sa samým sebou a priebežné zisťovanie úrovne svojich vedomostí, ale i distribúcia výsledkov správcovi konkrétneho časového alebo územného programu, alebo výchovno-vzdelávacieho projektu a jeho spätná reakcia/hodnotenie
- hyperlinky – odkazy na ďalšie vhodné informácie prínosné pre výchovu a vzdelávanie bez nutnosti zložitého hľadania a zabezpečovania vhodných zdrojov
- prístup pre ľubovoľných záujemcov – možnosť absolvovať rovnaké vzdelanie a výchovný projekt aj pre daný projekt rôznym spôsobom kvalifikovaným záujemcom, alebo z iných dôvodov hendikepovaným záujemcom, ktorí nemôžu chodiť do školy ale disponujú potrebným počítačovým vybavením. Konkrétnu kvalifikovanosť pre zapojenie môže variácie meniť správca, alebo územne zodpovedný policajt.

Naša koncepcia e-learningu prevencie kriminality mládeže v policajných činnostiach je založená na klasickej štruktúre e-learningu s využitím portálov spravovaných Policajným zborom. Vzhľadom na naznačenú kategorizáciu objektov e-learningu, je potrebné podľa nás rozdeliť aj zodpovednosť, kvalitu a kvantitu výchovno-vzdelávacieho procesu, ktorým sa bude na nich pôsobiť:

- celoslovenské projekty budú realizované cez centrálny portál a riadené priamo pracoviskom prevencie na Prezídium Policajného zboru,
- lokálne projekty sú spravované preventistami v príslušnom teritórii z portálov spravovaných jednotlivými okresnými riaditeľstvami Policajného zboru. V prípade, že by úroveň projektu dosahovala lokalizáciu len na jednej škole, portál by bol spravovaný správcom siete tejto školy,
- vzhľadom na rozsah a obsah výchovných a vzdelávacích aktivít pre potreby na úrovni materských škôl sa nám ako dostatočne javí efektívne použitie jedného alebo dvoch multimediálnych CD alebo DVD nosičov, ktoré by obsahovali interaktívne programy v multimediálnej forme a ktoré by dostatočne napĺňali potreby tejto kategórie objektov prevencie . [16 – s. 32].
- vzdelávanie preventistov bude zabezpečované z portálu Akadémie Policajného zboru v Bratislave,
- vzdelávanie operatívnych pracovníkov – mládežníkov z portálu Strednej odbornej školy Devínska Nová Ves, ktorá sa zameriava na tzv. dôstojnícke vzdelávanie, to zn. po dosiahnutí základného policajného vzdelávania,
- policajti prvého kontaktu by boli pripravovaní z portálov Strednej odbornej školy v Pezinku a Strednej odbornej školy v Košiciach.

Ako základný softvér sa pripravuje využiť open source softvér Moodle.

Základná schéma e-learningového projektu je postavená na tejto štruktúre:

- multimediálne CD/DVD nosiče pre deti materských škôl – obsah a formy prezentácií sú založené na projekte „Bezpečnosť a pravidlá cestnej premávky“ realizovaného vo vybraných materských školách Bratislava IV a Bratislava V. Obsah je rozšírený o formy správania detí vo večerných hodinách a v čase bez dozoru dospelých.
- cykly pre žiakov základnej školy – budú rozdelené minimálne do dvoch úrovní (ročníky 1. až 4., 5. až 8.). Sú koncipované podľa obsahu najúspešnejších celonárodných a lokálnych projektov, napríklad celonárodný projekt „Správaj sa

normálne“ a lokálny napr. „Za bezpečnú školu“. Aj tu je čiastočne potrebné využiť DVD nosiče.

- cykly pre žiakov strednej školy napríklad postavené na báze projektu „Prevencia trestnej činnosti“ s orientáciou na najzávažnejšie druhy trestnej činnosti v súvislosti s mládežou a na základnú orientáciu v trestnom práve.
- cykly pre policajtov prvého kontaktu – po ukončení strednej odbornej školy a nástupe na pozíciu na obvodnom oddelení, dvojtýždňový kurz v trvaní 80 hodín, zameraný na preventívne efekty správania policajta prvého kontaktu s občanmi na pracovisku i mimo neho, ako i mimo pracovnej doby.
- cykly pre policajtov operatívnych pracovníkov mládežníkov – po ukončení strednej odbornej školy s dôstojníckym vzdelaním a nástupe na pozíciu na okresnom riaditeľstve Policajného zboru, dvojtýždňový kurz v trvaní 80 hodín, zameraný na preventívne opatrenia a činnosti policajta služby kriminálnej polície zodpovedný za úsek kriminality mládeže.
- cykly pre preventistov – po nástupe na pozíciu na okresnom a krajskom riaditeľstve Policajného zboru, 6-mesačný kurz s týždňovým cyklom zameraný na preventívne činnosti v polícii v trvaní 120 hodín. Obsahové ciele by mali byť zamerané predovšetkým na vyhľadávanie a zisťovanie lokálnych a národných potrieb prevencie kriminality, tvorbu a techniky preventívnych projektov so zameraním na jednotlivé kategórie obyvateľstva a rôzne druhy prevencie, budovanie vzťahov na špecifické komunity, pri ktorých sa prejavuje najvýraznejšia potreba preventívnych činností a spôsoby získavania subvencií a sponzorstva pre účely tvorby a realizácie preventívnych projektov.

Keďže prevencia kriminality je činnosť, ktorá je veľmi pestrá, je vhodné v rámci jej realizácie, ale i navrhovania jej projektov využiť práve e-learning. Ten poskytuje také kvality, ktoré umožňujú čo najefektívnejšie využiť proces výchovy, učenia a zapamätania, bezprostredného a pri tom vzdialeného pôsobenia jedného človeka na pomerne rozsiahle skupiny objektov. Toto sú primárne výhody, ktoré e-learning spolu s jeho multimediálnym a hypermediálnym efektom predurčujú za veľmi efektívny nástroj prevencie.

Z nášho pohľadu a krátkych skúseností predstavuje e-learning vhodnú formu výchovy a vzdelávania, všetkým ktorí majú prístup k Internetu, alebo aspoň počítaču. Možno povedať, že takáto možnosť dnes existuje prakticky na každom pracovisku Policajného zboru na Slovensku. Teda každý slovenský policajt má /má mať zriadenú emailovú schránku a teda technicky nič nebráni realizovať podobné zámery. Tieto skúsenosti vyplývajú z realizácie projektu výučby kriminalistiky pre externých študentov Akadémie PZ v Bratislave v predmete Teória kriminalistiky a expertízne činnosti.

Ako sme počas realizácie projektu zistili, táto skutočnosť sa nevzťahuje na študentov z radov Polície Českej republiky, takže podstatná časť študentov českej študijnej skupiny musela využívať privátne emailové schránky a pracovať najmä mimo pracovnej doby, najčastejšie z privátu, alebo z kaviarní, čo sa ale ukázalo nakoniec ako nevýznamné z hľadiska času odozvy a kvality dosahovanej produkcie študijných výsledkov.

Výhody e-learningu sme zaznamenali z hľadiska nášho záujmu skutočne vo všetkých oblastiach citovaných vyššie.

Keďže realizácia kriminalistických činností je veľmi pestrá, je veľmi pestrý a multidisciplinárny aj obsah ich výučby, preto je vhodné v rámci jej realizácie, využiť práve e-learning. Ten poskytuje také kvality, ktoré umožňujú čo najefektívnejšie využiť proces výchovy, učenia a zapamätania, bezprostredného a pri tom vzdialeného pôsobenia jedného človeka na vhodne štruktúrované a podľa potreby a cieľov distribuované skupiny študentov. Toto sú primárne výhody, ktoré e-learning najmä v súvislosti s jeho multimediálnym

a hypermediálnym efektom predurčujú byť veľmi efektívnym nástrojom výučby kriminalistiky.

Aj napriek uvedeným výhodám, narážala naša prvá realizácia e-learningového projektu na formálne i obsahové problémy, ktoré prakticky sťažovali jeho realizáciu a spomaľovali tempo a výslednosť záverečných efektov. Konečný výsledok sa zdá byť však uspokojivý a v projekte pokračujeme s rovnakou skupinou – presnejšie obidvomi skupinami v nadväzujúcom premete súdne inžinierstvo, pre ktorý už máme pripravenú www stránku, ale i s následnými skupinami.

Medzi najfrekventovanejšie a zásadné problémy, ktoré sme najviac pociťovali patria:

- nepripravenosť študentov – napríklad českí študenti – policajti nemajú otvorené mailové adresy, teda si museli vytvoriť a využívať privátne maily – na čo mnohí neboli zvyknutí a www schránky nemohli často obsluhovať v pracovnom čase,
- obavy učiteľov – dôvera/nedôvera v spoľahlivosť,
- technická nepripravenosť, škola nemá k dispozícii pre zlé finančné vybavenie dostatočnú kapacitu prenosu dát v niektorých prípadoch, napríklad učitelia majú obmedzenú veľkosť emailu vrátane prílohy na 1,8 MB a súčasne sú blokováné „niektoré podozrivé emaily“ kam je okrem spamového a vírového odpadu niekedy zaradený aj iný – najmä grafický a zipovaný materiál.

Pri príprave projektu sme použili zhotovené 2 CD nosiče a jeden DVD nosič, ktoré slúžili ako zdrojové na distribúciu asi 1/2 obsahu predmetu zo zdrojovej www stránky.

Mimochodom pre dostupnosť bol zvolený český server e-stránky cz. Druhá časť predmetu bola priamo prednášaná v rámci sústrední študentov počas príslušného semestra tak, ako boli doteraz zvyknutí.

Priebežné i záverečné úlohy boli distribuované cez spomínané www stránky a emailom. Študentom bol po 1. sústredení ponechaný čas na vytvorenie vlastnej emailovej schránky – v dĺžke 3 týždne – prakticky to nezvládli 4 študenti.

Zadania boli teda distribuované paralelne a to najmä kvôli spomínanej menšej zručnosti niektorých študentov. Väčšina študentov postupne 60-70% si postupne zvykla na mesačný cyklus práce a pravidelné odovzdávanie prác na priebežné hodnotenie i spôsob získavania informácií.

Výsledky vo forme písomných prác na pomerne slušnej úrovni boli posielané emailom do termínov definovaných už na začiatku semestra. Výsledky boli zhrnuté a okrem distribúcie na sieti boli prezentované vo výslednej tabuľke, ktorá bola všetkým študentom distribuovaná, aby si vytvorili predstavu o vlastnom postupe.

Samotná hodnotiacia tabuľka bola veľmi zaujímavým zdrojom informácií nielen o výsledkoch, ale najmä o priebehu celého semestra. Dajú sa tam vyčítať:

- vývoj prístupu jednotlivých študentov, boli tam študenti od 20 rokov do 50 rokov veku, s rôznymi policajnými skúsenosťami, a teda samozrejme aj s rôznym prístupom - jeden z najstarších študentov odolával prakticky do polovice semestra, postupne napísal až 5 niekoľkostránkových listov – ako a čo on nemôže, nestíha, nezvláda, .. a nakoniec bol výsledok v hodnotení „C“
- vývoj prístupu jednotlivých mikroskupín, od začiatku vznikali skupinky v oboch študijných skupinách s rôznym záujmom – od maximálneho zaujatia a výsledkov – napodiv tí vekovo starší, až po tých najpasívnejších, prakticky 4 študenti s pôvodne rozdielnou aktivitou z rôznych dôvodov predmet neukončili,
- vývoj prístupu v oboch skupinách študentov, - slovenská skupina bol na začiatku pasívnejšia, v závere pridali a opačne česká skupina v závere poľavila a chcelo to „viac presvedčovania“.

- Časť študentov volila bezprostrednú účasť v škole pred vzdialeným prístupom, aj napriek tomu že im podstatne vzrástli náklady – čas, peniaze a strávili veľa času cestovaním.

Záver štúdia predmetu bol realizovaný zápočtovým testom a postupovou skúškou. Zápočtový test bol realizovaný 2 formami – podľa individuálneho výberu študentov. Časť študentov – asi 20 %, sa zúčastnila písomného testovania priamo v škole v dohodnutom čase, a následným elektronickým vyhodnotením. V rovnakom čase v online teste realizovali ich kolegovia otázky s rovnakým obsahom. V tomto prípade došlo k 4 pochybeniam – neskoré prihlásenie 1-krát a neskoré doručenie odpovedí 3 krát. Neúspešní študenti a študenti, ktorí neboli časovo koordinovaní mali možnosť zúčastniť sa na opakovanom teste. Výslednosť testovania hodnotíme ako veľmi dobrú. Testovaní mali vcelku netypickú výhodu – aspoň z hľadiska doterajších zvyklostí na škole, všetci mohli požiť pomôcky podľa vlastného uváženia, čím získali istú výhodu študenti absolvujúci test online elektronicky.

Skúšanie prebiehalo klasickou kombinovanou písomne–ústnou skúškou.

Celkové hodnotenie predmetu po závere skúškového obdobia hodnotíme ako veľmi dobré. Študenti sa v závere aklimatizovali, prakticky len jeden opravný termín svedčí o zodpovednej záverečnej príprave. Neúspešní absolventi vzdali zväčša z osobných dôvodov – 2-krát tehotenstvo, 2-krát odchod zo štúdia počas semestra z osobných dôvodov.

V závere môžeme konštatovať, že vzdialená práca i vzdialená edukácia prostredníctvom ICT, je ešte relatívne v plienkach. Aj napriek snahe riadiacich štruktúr, ktorá je zatiaľ viac formálna, nedochádza k primeranej aplikácii informačných a komunikačných technológií v policajných činnostiach a v policajnom vzdelávaní v takom rozsahu, aby sa stali zefektívňujúcim nástrojom a súčasne aby prestali byť strašiakom, pre bežné ľudské činnosti.

Zdroje:

KRAJNÍK, V., a kol. *Kriminalistika*, Akadémia PZ v Bratislave, Bratislava 2005, ISBN 8080543569 s. 356

HALÁDIK, J., PAJPACHOVÁ, M., BARIČIČOVÁ, L., BOŽÍK, Š., *Profesiogram vybraných funkcií policajtov a profil absolventa APZ*, Projekt čiastkovej vedecko-výskumnej úlohy. Akadémia PZ v Bratislave, Bratislava 2005

§§ 52-54, 62 zákona o vysokých školách č. 131/2002 Z.z. v aktuálnom znení

Študijný program kreditového systému štúdia. Akadémia PZ v Bratislave, Bratislava 2006.

METEŇKO, J., *Vzťah kriminalistiky k policajným vedám z hľadiska ich predmetu a metód*. In: *Kriminalistika*. Roč. XXXVIII. č.3. 2005. Praha 2005. ISSN 1210-9150. s. 243-250.

METEŇKO, J.: *Prevenia v činnostiach operatívnych služieb PZ, so zameraním na mravnostnú kriminalitu v SR.* In.: *III. Mezinárodní konference k problematice osob se specifickými potřebami. Sborník*. Univerzita Palackého v Olomuci. Pedagogická fakulta. Katedra speciální pedagogiky. Olomouc 2002. ISBN 80-244-0547-4. s. 169 – 186.

METEŇKO, J., *Kriminalistické zdroje systému operatívnych činností Policajného zboru v Slovenskej republike*, In: *Kriminalistika na prahu XXI. století : Sborník z mezinárodní konference konané ve dnech 19.-20. června 2002 na Policejní akademii České republiky v Praze*. - Praha : Policejní akademie ČR, 2002. S. 143 – 155. - ISBN 80-7251-091-6.

METEŇKO, J., KRAJNÍK, V., GRONSKÝ, M., MASNICOVÁ, S., *Schválené predmety vyučované Katedrou kriminalistiky a forenzných disciplín v roku 2005*. Informačný systém KKFD A PZ. APZ 2006. Bratislava.

BALGA, J., VIKTORYOVÁ, J., LISOŇ, M., *Rámcový odborný profil absolventa, Študijný odbor: 8.3.1 Ochrana osôb a majetku, Študijný program: Bezpečnostnoprávna ochrana osôb a majetku*, Stupeň: Bakalárske štúdium. APZ 2006. Bratislava

KRAJNÍK, V., TALLO, A., BALGA, J., *Rámcový odborný profil absolventa, Študijný odbor: 8.3.1 Ochrana osôb a majetku, Študijný program: Bezpečnostnoprávna ochrana osôb a majetku*, 2. Stupeň: Magisterské štúdium. APZ 2006. Bratislava

KLOKNEROVÁ, M. *Prevenia kriminality mládeže v policajných činnostiach*. Rigorózna práca. Bratislava, 2005. 136 s. + 6 s. príloh.

METEŇKO, J., HEJDA, J., *Teória a systém kriminalistiky a teória a systém policajných vied*. In.: *Meteňko, J., Bačíková, I., Samek, M., Kriminalistická stopa, Zborník z medzinárodného vedecko-teoretického seminára konaného dňa 25. – 26.6. 2006*, Katedra kriminalistiky a forenzných disciplín, Bratislava 2006. ISBN 80-80-54-385-2. 256 s. EAN 9788080543853. s. 192-202.

PORADA, V., a kol. *Kriminalistika*, CERM, Brno 2002, inak

TREMMEL, F., FENYVESI, CS., HERKE, CS. *Kriminalisztika Takönyv és Atlasz*, Dialog Campus Kiadó

METEŇKO, J., Teória kriminalistiky a expertíznych činností, učebný program predmetu, In.: *Študijný program kreditového systému štúdia*. Akadémia PZ v Bratislave, Bratislava 2006.

KLOKNEROVÁ, M., METEŇKO, J., Využitie e-learningu pri prevencii kriminality mládeže v policajných činnostiach. *Sborník príspevku z odborných konferencií AEDUCA Olomouc 2006*. Vydala Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc, Olomouc 2007, 1. vydání, ISBN 978-80-244-1729-5 CD. 7 s.

Zuščin, V. Materiálne prostriedky vyučovacieho procesu predmetu kriminalistika na SOŠ PZ. Dizertačná práca. Bratislava A PZ 2006 s. 31 – 32 (123 s. + prílohy)

KLOKNEROVÁ, M. Preventívno-výchovné činnosti policajtov zamerané na mládež. In *Prevenčia. Informačný bulletin zameraný na prevenciu sociálno-patologických javov v rezorte školstva*, 2006, roč. V, č. 2. s. 42-48. ISSN 1336-3689.

METEŇKO, J., KLOKNEROVÁ, M., KLIMENT, A., *Prevenčia kriminality mládeže v policajných činnostiach 2002 – 2005: Projekt výskumu a záverečná správa*. 1. vyd. Výsk. 115

METEŇKO, J, HEJDA, J. Predmet a metódy kriminalistiky. In.: Meteňko, J, Kubíková, I., *Pokroky v kriminalistike 2005. Zborník z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 26.-28. 6. 2005*. 1. vyd. Akadémia PZ v Bratislave, Bratislava 2005. ISBN 80-8054-359-3. s. 38 – 46.

<http://www.metenko.estranky.cz/študenti>. Publikované 12.09.2006 a iné

<http://www.kriminalistika.estranky.cz>

<http://www.metenko.estranky.cz/>. Publikované 20.03.2006 a iné

<http://www.kriminalistika.estranky.cz>

<http://elearning.gphmi.sk/index.php?clanok=coje>. 15. 9. 2006, 14.00 h. 1 s.

<http://moodle.org/>. 15. 9. 2006, 17.30 h. 1 s.